

Padesát let od obnovy a deset let restaurování keramických váz na ohradních zdech zámku Troja v Praze pod záštitou GHMP

Fifty Years Since the Renewal and Ten Years of Restoration of Ceramic Vases on the Perimeter Walls of Troja Château, Prague (GHMP)

Blanka Veselá

Příspěvek nebyl do termínu uzávěrky sborníku dodán.

Areál pražského barokního zámku Troja, který má v současnosti ve své správě Galerie hlavního města Prahy, má na svých ohradních zdech umístěno přes sto rozměrných keramických váz. Soubor váz je součástí areálu již od jeho výstavby, nicméně velká část původních váz byla v rámci rozsáhlých obnov areálu v 80. a 90. letech minulého století nahrazena technologickými kopiemi. Tyto kopie byly zhotoveny zřejmě podle dochovaných originálů a starších fotografických a grafických předloh.

Přestože se jedná o relativně mladá díla, která jsou navíc vyhotovena z velmi trvanlivého materiálu, celé řadě z nich v současnosti hrozí havarijný stav. Ten je způsobený především nevhodným uchycením váz k parapetům ohradních zdí. Vázy byly po svém osazení připevněny kovovým čepem a částečně vylity betonem, a protože mechanické vlastnosti betonu (jako například teplotní roztažnost, nasákavost a další) jsou výrazně odlišné od vlastností keramického střeptu, dochází u nich ve velké míře k trhání keramického materiálu. K poškození dochází především ve spodních partiích váz – v patkách vylitých cementovou směsí. Tato místa jsou dlouhodobě oslabovaná přibývajícimi prasklinami vzniklými přítomností cementu, kromě toho jsou patky zatěžovány také vlastní hmotou rozměrných váz, a v případě kritických poškození by mohlo hrozit i jejich zhroucení.

Posledních více než deset let se GHMP zasazuje o záchranu souboru a předcházení havarijním stavům váz. Přístupy k samotnému restaurování a také ke způsobu uchycení váz se v průběhu let proměňovaly a v současnosti lze retrospektivně posuzovat celou řadu typů zásahů i jejich konkrétních provedení – od úplné náhrady velmi poškozených keramických částí kopiemi přes různé varianty komplexních restaurátorských zásahů, u kterých bylo zásadní otázkou statické zajištění váz, až po konzervační zásahy, jejichž cílem bylo pouze dočasně oddálit havarijný stav, ale které bylo možné v krátkém časovém intervalu aplikovat na větší množství objektů. Právě efektivní kombinace různých restaurátorských přístupů je zásadní při dlouhodobé snaze o uchování autentického materiálu takto rozsáhlého souboru a bude hlavním tématem příspěvku.

The grounds of the Baroque Troja Château in Prague, currently administered by the Prague City Gallery (GHMP), feature more than one hundred large ceramic vases placed on the perimeter walls. The ensemble of vases has been an integral part of the château complex since its construction; however, a large portion of the original pieces was replaced during extensive restoration campaigns in the 1980s and 1990s with technological replicas. These copies were most likely produced based on surviving originals and on previous documentation.

Although these are relatively recent works made of a durable material, a number of them are now at risk of reaching a critical condition. The main cause lies in the inappropriate method of anchoring the vases to the parapets of the perimeter walls. When installed, the vases were fixed using a metal rod and partially filled with concrete. Because the mechanical properties of concrete differ significantly from those of ceramic body, the ceramic material has been subjected to cracking to a considerable extent. Damage occurs primarily in the lower parts of the vases—the bases filled with cement. These areas have been gradually weakened by an increasing number of cracks caused by the presence of cement. In addition, the bases bear the weight of the large vases themselves, and in cases of critical damage, their collapse may even occur.

For more than ten years now, the GHMP has been actively working to save the collection. Over the years, both the restoration approaches and the methods of anchoring have evolved, allowing for a retrospective assessment of a wide range of interventions and their specific executions—from complete replacements of severely damaged ceramic parts with replicas, through various types of complex restoration treatments where the key issue was the structural stability of the vases, to conservation interventions intended only to temporarily postpone a critical condition, yet applicable within a short time frame to a larger number of objects. An effective combination of these various restoration approaches is essential for the long-term preservation of the authentic material and will be the main focus of the presentation.

Obr. 1 Pohled na keramické vázy v areálu zámku Troja, stav v roce 2025. [BV]

Obr. 2 Historická fotografie z roku 1935, neznámý autor, Marburg, Image Archive, Photo Marburg, Recording No: 73.618, Collection: Fotocampagne Bohmen, 1935 & Project historical photographic negatives. Dostupné z: <http://id.bildindex.de/thing/0000081331>

► Obr. 3 Stav vázy před restaurováním, rok 1965, Vokálek V., Restaurátorská dokumentace 29T, archiv GHMP. [VV]

Obr. 4 Monitoring stavu váz na ohradní zdi, rok 2025. [BV]

Autoři fotografií: [BV] Blanka Veselá; [VV] V. Vokálek